

Domovská stránka>Rodinné veci a dedenie>**Rodičovská zodpovednosť – opatrovnícke právo a právo na styk s dieťaťom**
Rodičovská zodpovednosť – opatrovnícke právo a právo na styk s dieťaťom

Belgicko

1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?

Výkon rodičovských práv a povinností je právny mechanizmus ochrany a zastupovania dieťaťa do dosiahnutia veku plnoletosti alebo emancipácie. Týka sa osoby a majetku dieťaťa. Výkon rodičovských práv a povinností sa riadi článkami 371 až 387b a 203 Občianskeho zákonníka.

Práva a povinnosti vykonávajú v plnom rozsahu zákonní rodičia dieťaťa, a to osoby, ktoré sa za také považujú podľa zákona z dôvodu otcovského, materského alebo spoločného materského vzťahu stanoveného pokrvnou cestou, osvojením alebo zákonom. Za predpokladu, že biologickí rodičia nie sú právne uznaní ako zákonní rodičia, nie sú nositeľmi rodičovskej zodpovednosti.

Rodičia sú za svoje dieťa zodpovední do dosiahnutia veku plnoletosti (18 rokov) alebo emancipácie. Rozhodnutia o ubytovaní, výžive, zdraví, dohľade, vzdelávaní, odbornej príprave alebo rozvoji dieťaťa prislúchajú rodičom (článok 203 Občianskeho zákonníka).

Medzi atribútmi rodičovských práv a povinností sa rozlišuje zodpovednosť za dieťa, spravovanie jeho majetku a niektoré výsadné práva rodičovskej zodpovednosti. Zodpovednosť za dieťa sa ďalej delí na „právo starostlivosti“, ktoré znamená „žiť“ s dieťaťom (starat' sa o dieťa, dohliadať nad ním, rozhodovať o výchove v súvislosti s prítomnosťou dieťaťa doma) a na právo na vzdelanie (ktoré znamená rozhodovať o výžive, vzdelávaní a odbornej príprave dieťaťa). Pokiaľ ide o spravovanie majetku dieťaťa, rozlišuje sa právo na správu majetku dieťaťa a právo na zákonné užívanie majetku dieťaťa. Mimoriadne výsadné práva sa týkajú práv rodičov vzťahujúcich sa na sobáš, osvojenie a emancipáciu dieťaťa.

2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?

Rodičovské práva a povinnosti voči maloletému dieťaťu vykonávajú obvykle obidvaja rodičia dieťaťa spoločne. Nezávisle od toho, či rodičia žijú spolu alebo nie, či sú zosobášení alebo nie, či je pokrvné príbuzenstvo voči dieťaťu stanovené ku každému z rodičov, obidvaja vykonávajú spoločne (jeden aj druhý) jednotlivé výsadné práva rodičovskej zodpovednosti (článok 373 a článok 374 Občianskeho zákonníka).

Ak nie je stanovené pokrvné príbuzenstvo k jednému z rodičov alebo ak je jeden z nich zosnulý, nezvestný alebo nemá možnosť vyjadriť svoju vôľu, druhý rodič vykonáva tieto práva a povinnosti sám.

Voči tretím osobám (v dobrej viere) sa každý z rodičov považuje za osobu konajúcu so súhlasom druhého rodiča, keď vykonáva sám úkon rodičovských práv a povinností (článok 373 Občianskeho zákonníka).

V prípade, že nie je dohoda medzi rodičmi o zabezpečení ubytovania dieťaťa, o dôležitých rozhodnutiach týkajúcich sa jeho zdravia, vzdelávania, odbornej prípravy, voľného času a náboženskej alebo filozofickej orientácie, alebo ak sa táto dohoda zdá byť v rozpore so záujmom dieťaťa, rodinný súd môže zveriť výlučný výkon práv a povinností jednému z rodičov.

V takomto prípade si podľa stanovených podmienok druhý rodič ponecháva 1) právo na dohľad, to znamená právo byť informovaný o situácii dieťaťa a právo obrátiť sa na príslušný rodinný súd, ak sa domnieva, že druhý rodič porušil záujem dieťaťa; 2) právo na osobné vzťahy. Tieto vzťahy možno zamietnuť len zo závažných dôvodov (článok 374 Občianskeho zákonníka).

3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?

Ak rodičia nevykonávajú rodičovské práva a povinnosti, začne sa konanie o opatrovníctvo (článok 375 Občianskeho zákonníka).

4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?

Rozluka alebo rozvod rodičov nemá v zásade vplyv na pravidlá na nadobudnutie rodičovských práv a povinností. Podľa zákonnej zásady obidvaja rodičia dieťaťa vykonávajú rodičovské práva a povinnosti spoločne (pozri bod 2). To znamená, že obidvaja vykonávajú a budú vykonávať rodičovské práva a povinnosti a ani jeden z rodičov nemôže sám prijať rozhodnutie, ktoré by bránilo vo výkone výsadného práva druhého rodiča. Musí mať teda súhlas od druhého rodiča, a ak ho nemá, nemôže konať. Pokiaľ však ide napríklad o ubytovanie dieťaťa, rodič, u ktorého sa dieťa nachádza, prijme v tomto okamihu rozhodnutia o časovom rozvrhu, o pravidlách slušného správania atď.

Rodičia sa môžu dohodnúť na podmienkach výkonu práv a povinností v záujme dieťaťa.

Ak nedôjde k dohode, je potrebné sa obrátiť na rodinný súd. Rodinný súd môže rozhodnúť o zverení výlučného výkonu rodičovských práv a povinností jednému z rodičov (pozri bod 2).

Treba určiť podmienky ubytovania dieťaťa, miesto, kde bude dieťa zapísané do registra obyvateľstva, a podmienky príspevku rodičov na výživu, vzdelávanie a odbornú prípravu dieťaťa.

5 Ak rodičia uzatvoria dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formality musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?

Rodičia nie sú povinní dostaviť sa na rodinný súd a môžu uzatvoriť dohodu v podobe súkromno-právnej listiny, ktorá bude upravovať otázku rodičovských práv a povinností voči dieťaťu. Na účely poskytnutia pomoci sa rodičia môžu kedykoľvek vrátane počas konania obrátiť na oprávneného a na tieto účely vyškoleného mediátora (advokát, notár alebo iný oprávnený mediátor) (článok 1730 súdneho poriadku).

Ak si rodičia želajú, aby v prípade potreby mohli vykonať toto rozhodnutie, musia predložiť túto dohodu príslušnému rodinnému súdu, ktorý preskúma, či sa dodržiava záujem dieťaťa.

V prípade rozvodu z dôvodu nenapraviteľného rozvratu manželstva (pozri dokument „Rozvod – Belgicko“) môžu rodičia v ktoromkoľvek štádiu konania požiadať rodinný súd, aby schválil dohodu o predbežných opatreniach týkajúcich sa dieťaťa. Sudca môže odmietnuť schváliť túto dohodu, ak je v rozpore so záujmom dieťaťa.

V prípade rozvodu manželstva na základe vzájomnej dohody (pozri dokument „Rozvod – Belgicko“) musia strany určiť v dohodách ešte pred rozvodom opatrenia týkajúce sa rodičovských práv a povinností (výkon rodičovských práv a povinností, právo na osobné vzťahy, správa majetku dieťaťa) a podmienky príspevku každého z rodičov na výživu, vzdelávanie, zdravie, odbornú prípravu a rozvoj dieťaťa v čase rozvodového konania a po ňom. Kráľovský prokurátor vydá stanovisko a rodinný súd môže zrušiť alebo zmeniť ustanovenia, ktoré sú v rozpore so záujmom maloletých detí. Rodinný súd vyhlási rozvod a schváli dohodu týkajúcu sa maloletých detí.

6 Ak rodičia nedospejú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?

Po predložení žiadosti súdny tajomník oznámi účastníkom konania možnosť použiť mediáciu, zmier alebo iný spôsob mimosúdneho riešenia sporov (čl. 1253B/1 súdneho poriadku). Navyše sudca môže v ktoromkoľvek štádiu navrhnúť účastníkom preskúmať, či je možný zmier alebo mediácia a prostredníctvom súhlasu účastníkov odložiť vec, aby umožnil účastníkom preskúmať, či možno dospieť k dohodám alebo či im môže mediácia ponúknuť riešenie, alebo vrátiť vec senátu na mimosúdne vysporiadanie (čl. 1253b/3 súdneho poriadku).

V prípade súhlasu účastníkov súd túto dohodu schváli, pokiaľ nie je zjavne v rozpore so záujmom dieťaťa (článok 1253b/2 súdneho poriadku).

Ktorýkoľvek účastník môže takisto navrhnúť použiť mediáciu nezávisle od akéhokoľvek súdneho konania (článok 1730 súdneho poriadku). Táto dohoda získaná prostredníctvom oprávneného mediátora môže byť takisto predmetom schvaľovania za podmienok uvedených vyššie.

Účastníci sa nakoniec môžu vždy poradiť s odborníkmi (sociálny asistent, psychológ, detský psychiater), aby získali odborné stanovisko, alebo môžu požiadať, aby bol ustanovený znalec v rámci súdneho konania. V rámci vyššie uvedeného konania môže kráľovský prokurátor privolať útvar sociálnych služieb, aby získal informácie týkajúce sa dieťaťa a rodinný súd zohľadní názor vyjadrený deťmi (článok 1253b/6 súdneho poriadku).

7 Ak pôjdu rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?

Ak rodičia nedospejú k dohode, ak dospejú k čiastočnej dohode alebo ak je dohoda v rozpore so záujmom dieťaťa, rodinný súd vynesie rozhodnutie o výkone rodičovských práv a povinností, pričom zohľadní želania vyjadrené rodičmi, dieťaťom, ak má na to vek, situáciu a osobitné okolnosti. Otázky predložené súdu:

- spoločný alebo výlučný výkon rodičovských práv a povinností (pozri bod 2),
- miesto, ktoré má dieťa zaregistrované ako hlavné miesto v registroch obyvateľstva (= jeho bydlisko),
- podmienky jeho ubytovania (ak neexistuje dohoda, v prípade spoločného výkonu rodičovských práv a povinností sa uprednostňuje ubytovanie dieťaťa na základe princípu rovnosti, ak o to požiada aspoň jeden z rodičov. Ak to nie je najprimeranejší model, možno zvážiť druhé rozšírené ubytovanie alebo iné modely ubytovania. Rodinný súd zohľadní konkrétne okolnosti a záujem dieťaťa a rodičov),
- výživné (každý rodič je povinný zabezpečiť v pomere k svojim možnostiam výdavky na ubytovanie, výživu, zdravie, dohľad, vzdelávanie, odbornú prípravu a rozvoj dieťaťa).

Rodinný súd môže takisto vyniesť rozhodnutie o vzdelávaní a odbornej príprave dieťaťa. Na rodinný súd sa účastníci môžu obrátiť aj s otázkami, akými je rozdelenie prázdnin medzi rodičov, rozdelenie niektorých výdavkov, zápis do školy atď. Závisí to od konkrétneho prípadu.

8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?

Skutočnosť, že jeden z rodičov je výlučným nositeľom rodičovských práv a povinností, nepredstavuje automaticky súhlas s rozhodnutiami týkajúcimi sa dieťaťa. Je potrebné dbať na to, čo sa v danom prípade dohodlo. Druhý rodič si okrem toho (pozri bod 2) ponecháva právo dohľadu nad vzdelávaním dieťaťa. Prípád presťahovania sa s dieťaťom bez upovedomenia druhého rodiča môže mať vplyv na ubytovanie dieťaťa, na právo na osobné vzťahy. V takomto prípade sa môže strana, ktorá o tom nebola upovedomená alebo ktorá nedala súhlas, obrátiť na rodinný súd (článok 374 a článok 387a Občianskeho zákonníka) alebo v prípade naliehavej situácie na sudcu rozhodujúceho o nariadení predbežných opatrení (článok 584 ods. 4 súdneho poriadku).

9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverené do opateri obidvoch rodičov, čo to znamená v praxi?

(Pozri bod 2). Znamená to, že obidvaja vykonávajú a budú vykonávať rodičovské práva a povinnosti (výkon „starostlivosti“ o dieťa, výkon práva vzdelávania dieťaťa, výkon práva zákonného spravovania a zákonného užívania majetku dieťaťa) a že ani jeden z rodičov nemôže sám prijať rozhodnutie, ktoré by bránilo vo výkone výsadného práva druhého rodiča. Musí mať teda súhlas od druhého rodiča, a ak ho nemá, nemôže konať. Pokiaľ však ide napríklad o „starostlivosť“ o dieťa, rodič, u ktorého sa dieťa nachádza, prijme v tomto okamihu rozhodnutia o časovom rozvrhu, o pravidlách slušného správania... Voči tretím osobám (v dobrej viere) sa každý z rodičov považuje za osobu konajúcu so súhlasom druhého rodiča, keď vykonáva sám úkon rodičovských práv a povinností (článok 373 Občianskeho zákonníka).

10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebné k žiadosti pripojiť?

Podľa článku 572a bod 4 súdneho poriadku rodinný súd rieši požiadavky týkajúce sa rodičovských práv a povinností, ubytovania a práv na osobné vzťahy voči maloletým deťom. Dokumenty, ktoré je potrebné pripojiť k žiadosti, sa líšia podľa podanej žaloby.

11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?

Niektoré veci, ktoré spadajú do príslušnosti rodinného súdu, ako sú veci týkajúce výkonu rodičovských práv a povinností, práva na ubytovanie a práva na osobné vzťahy, možno podľa zákona považovať za naliehavé a tak sporové konanie možno začať podaním návrhu, predvolaním alebo spoločnou žiadosťou. Postupuje sa ako pri nariadení predbežného opatrenia. Ak sa konanie začína predvolaním, lehota je najmenej 2 dni (pozri čl. 1035 druhý pododsek súdneho poriadku). V ostatných prípadoch sa úvodné pojednávanie koná najneskôr do 15 dní odo dňa predloženia žiadosti v kancelárii súdu (čl. 1253b/4 ods. 2 súdneho poriadku).

Vo všetkých prípadoch maloletých detí sa musia účastníci dostaviť osobne na úvodné pojednávanie, ale takisto na pojednávania, kde sa pojednáva o otázkach týkajúcich sa detí, ako aj na pojednávania obhajoby účastníkov konania (článok 1253b/2 prvý a druhý pododsek súdneho poriadku). Každý maloletý má okrem toho právo byť vypočutý vo veciach, ktoré sa ho týkajú, pokiaľ ide o výkon rodičovských práv a povinností, práva na ubytovanie a práva na osobné vzťahy (čl. 1004/1 ods. 1 súdneho poriadku).

12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

Uplatňujú sa pravidlá všeobecného práva (pozri dokument „Právna pomoc – Belgicko“).

13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?

V rámci rozvodu na základe vzájomnej dohody, kde sa účastníci dohodli na podmienkach rodičovských práv a povinností, kráľovský prokurátor predložil svoje stanovisko a rodinný súd schválil dohodu a vynesol rozhodnutie o rozvoze, sa v zásade odvolanie nepodáva.

V iných prípadoch možno podať odvolanie proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach bežne v lehote do jedného mesiaca. Táto lehota začne plynúť od doručenia rozsudku alebo jeho oznámenia (odvolanie proti vynesenej uzneseniu o jednostrannom návrhu). Niekedy sa dátum vynesenia rozsudku pozdrží (napríklad pri odvolaní zo strany prokuratúry), aby sa nechala plynúť lehota.

14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?

Rodinnému súdu, ktorý stanovil časové obdobie ubytovania dieťaťa u jedného a druhého rodiča alebo ktorý stanovil právo na osobné vzťahy jedného rodiča alebo dokonca tretej osoby, príslúcha uložiť dodatočne po rozhodnutí donucujúce opatrenia (článok 387b ods. 1 piaty pododsek Občianskeho zákonníka). Súd stanoví povahu týchto opatrení a podmienky ich výkonu vzhľadom na záujem dieťaťa a ustanoví, ak to považuje za potrebné, osoby oprávnené sprevádzať súdneho vykonávateľa pri výkone rozhodnutia súdu. Rodinný súd môže vyniesť rozhodnutie o pokute s cieľom zabezpečiť dodržiavanie prijatého rozhodnutia.

15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?

Od 1. marca 2005 sú podľa nariadenia č. 2201/2003 pod názvom „Brusel IIa“ všetky rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach vynesené v členskom štáte (okrem Dánska) v zásade v plnom rozsahu uznané. Na výkon rozhodnutia však treba okrem rozhodnutí o práve na návštevu a rozhodnutí o vrátení dieťaťa v prípade únosu predložiť aj návrh na vyhlásenie vykonateľnosti na rodinný súd, ktorý rozhodne podľa formálnych podmienok nariadenia predbežného opatrenia.

Tento zjednodušený postup sa však okrem rozvodového konania neuplatňuje na rozhodnutia vynesené pred týmto dátumom. V tomto prípade je potrebné riadiť sa obvyklým postupom uznávania a výkonu rozhodnutia.

16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietať proti uznaniu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?

Akákoľvek osoba sa môže obrátiť na rodinný súd, aby získala neuznanie rozhodnutia vyneseného v zahraničí. Tento súd môže prerušiť konanie, ak je dotknuté rozhodnutie predmetom odvolania v krajine jeho pôvodu.

17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

V zásade belgické súdy uplatňujú zákon platný v mieste obvyklého pobytu dieťaťa.

Právne predpisy členského štátu, ktorého štátnu príslušnosť má dieťa, sa však uplatňujú, ak právne predpisy platné v mieste obvyklého pobytu dieťaťa neumožňujú zabezpečiť ochranu, ktorú si vyžaduje táto osoba alebo jej majetok. Právne predpisy Belgicka sa uplatňujú za predpokladu, že sa po fyzickej a právnej stránke javí nemožné prijať opatrenia stanovené podľa platných zahraničných právnych predpisov.

Táto webová stránka je súčasťou portálu [Vaša Európa](#).

Privítame vašu [spättnú väzbu](#), pokiaľ ide o užitočnosť poskytnutých informácií.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Posledná aktualizácia: 15/12/2020

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu.

Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.